

TÜRKÇE ÖĞRETMENİ ADAYLARININ ALINTI SÖZCÜKLERİ KULLANMA DÜZEYLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME*

Arş. Gör. Dr. İsmail ÇOBAN**

Prof. Dr. Cengiz ALYILMAZ***

ÖZ

Dünya dilleri kavramları işaretlerken farklı yollara başvurmaktadır. Bu yollardan birisi de diğer dillerden sözcük ödünçlemek / alıntı sözcük kullanmaktır. Türkçe de dünya dilleri ile benzer özellik göstererek kavramları işaretlerken kendine yabancı olan dillerden alıntı sözcük alma yoluna da başvurmaktadır.

Türkçenin ilk dönem yazılı kaynaklarından itibaren alıntı sözcükleri kullandığı bilinmektedir. Değişen komşuluk ve akrabalık ilişkileri, sosyal, kültürel, dinî ve askerî ilişkiler, savaşlar, ticaret, göçler, sanat ve bilim, teknoloji alanlarındaki gelişmeler ve etkileşimler sebebiyle Türkçe başka dillerden sözcükler almıştır.

Dil eğitimi ve öğretimi yeni nesiller aracılığıyla dillerin devamlılığını, diğer dillerin etkilerine karşı bilinçli olmayı sağlar. Türkçenin ana dili olarak eğitimi ve öğretiminde de Türkçe öğretmenlerine büyük rol düşmektedir. Özellikle son yüzyılda gelişen teknoloji ve ilerleyen bilim aracılığıyla tüm dünya dillerine olduğu gibi Türkçeye de yeni alıntı sözcükler girmektedir. Bu türdeki sözcükler için yeni nesiller arasında farkındalığın oluşturulması noktasında Türkçe öğretmenlerinin de belli yeterlik ve becerilere sahip olması gereklidir. Bu sebeple Türkçe öğretmeni adaylarının alıntı sözcükleri kullanma düzeylerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır.

Tarama yöntemiyle gerçekleştirilen bu çalışmada Atatürk Üniversitesi Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesinde öğrenim gören Türkçe öğretmeni adaylarının okudukları kitaplar, gazeteler, takip ettikleri internet sayfaları ve izledikleri televizyon programlarını belirlemek amacıyla bir bilgi formu uygulanmıştır. Elde edilen veriler doğrultusunda önce 9 kitap, 1 gazetenin bir haftalık yayınındaki ilk sayfası, 3 internet sayfasının 1 haftalık yayını ve 1 televizyon programının 1 aylık dönemdeki yayınları alıntı sözcükler açısından incelenerek alıntı sözcük listesi oluşturulmuştur. Sonra bu listeden hareketle öğretmen adaylarının alıntı sözcüklerin hangi dillerden alındıklarını tespit etme, alıntı sözcüklerin doğru yazımını tespit etme, alıntı sözcüklerin anlamlarını belirleyebilme, alıntı sözcüklerle ilgili uyum kurallarını bilme ve uygulama becerilerini belirlemek amacıyla *Alıntı Sözcükleri Kullanma Düzeyi Formu* oluşturulmuştur. Bu form yine Atatürk Üniversitesi Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalında öğrenim gören 322 Türkçe öğretmeni adayına uygulanmış ve Türkçe öğretmeni adaylarının özellikle alıntı sözcüklerin hangi dilden alındığını tespit etme, sözcükler arasından alıntı olan sözcükleri belirleme, özel bir isim aracılığıyla Türkçede yer alan alıntı sözcüklerin tespit edilmesi, anlamdan hareketle gerekli yere düzeltme işareti koyma becerisi – â harfi, alıntı sözcüğün anlamını belirleyebilme becerisi, büyük ünlü uyumunun aranmadığı sözcükleri belirleme becerisi ve küçük ünlü uyumunun aranmadığı sözcükleri belirleme becerisi düzeylerine yeterince sahip olmadığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Alıntı sözcük, Türkçe öğretmeni adayı, Türkçe, kullanma düzeyi.

AN EXAMINATION ON THE LEVEL OF USE OF LOAN WORDS OF PROSPECTIVE TURKISH TEACHER

* Bu makale, "Türkçe Öğretmeni Adaylarının Türkçedeki Alıntı Sözcükleri Kullanma Düzeylerinin İncelenmesi (2018)" adlı doktora tezinden hareketle oluşturulmuştur.

** Artvin Çoruh Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, smlcoban@gmail.com. Orcid ID: 0000-0003-3952-9350

*** Uludağ Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, calyilmaz@gmail.com. Orcid ID: 0000-0002-3634-9015

ABSTRACT

While the world languages mark concepts, they apply different ways. One of these ways is to borrow words / loans from other languages. Turkish also shows similar characteristics to the world language, but also it applies to the way of taking words languages that are foreign to them to them when they point ot concepts.

It is known that Turkish used excerpt words from the first written sources. Due to developments and interactions in the fields of changing neighborhood and kinship relations, social, cultural, religious and military relations, wars, commerce, migrations, arts and science, technology, Turkish has taken words from other languages.

Language education and training allows new generations to be conscious of the continuity of languages and the effects of other languages. Turkish teachers have a big role in teaching and teaching Turkish as a main language. Especially in the last century, with the developing technology and progressive science, as in all world languages, there are also new loan words in Turkish. It is necessary for Turkish teachers to have certain competences and skills at the point of creating awareness among the new generations for these kinds of words. For this reason, it is aimed to determine the levels of using loan words by prospective Turkish teachers.

In this study which is done by the survey method, an information form was applied in order to determine the books, newspapers, the internet pages that they followed and the television programs they watched by the prospective Turkish teachers who were educated at Atatürk University Kâzım Karabekir Education Faculty. In the direction of the obtained data, firstly 9 books, the first page of one weekly publication of 1 journal, 1 weekly publication of 3 internet pages and 1 month period of publications of 1 television program were examined in terms of loan words. The loan words were listed. Then, moving from this list, a Loan Word Usage Level Form was formed in order to determine the language of the teacher candidates taken from the languages, to determine the correct spelling of the loan words, to determine the meanings of the loan words, to know the harmonization rules related to the loan words and to determine their application skills. This form was also applied to 322 prospective Turkish teachers who attended Atatürk University Kâzım Karabekir Education Faculty Turkish Education Department and it was determined that prospective Turkish teachers didn't have enough ability; especially to determine from which language the loan words were taken, to identify the loan words among the words, determine the loan words placed in Turkish by means of a special name, the ability of putting a correction mark to necessary place moving from its meaning- â letter, the ability of determining the meaning of loan word, the ability to identify words that are not searched for palatal harmony and the ability to identify words that are not searched for labial harmony.

Keywords: Loan word, prospective Turkish teacher, Turkish, level of use.

Giriş:

İletişimin temel unsuru olan dil insanların birbirine olan ihtiyacını gidermede en büyük yardımcıdır. "Dil, canlılarla canlılar, canlılarla canlı sayılabilecek varlıklar (makinelere) ve canlılarla cansızlar (fizikoşimik dünya) arasındaki iletişimi sağlayan araç takımlarının genel adıdır" (Gemalmaz 2010: 53). Dil bu işlevlerini yerine getirmek için önce kendi içerisinde kavramları farklı yollarla işaretleme yoluna gider. Yeni sözcükler türetmek, eski sözcükleri diriltmek, tamlamaları kullanmak, sözcük kısaltma yoluna gitmek, ödüncleme yapmak, sözcükleri birleştirerek yeni bir kavramı karşılamak bu yollardan bazılarıdır. Türkçe de dünya dilleri gibi bu benzer yolları kullanarak kavramları işaretlemektedir. Türkçenin kavram işaretleme yolları şunlardır:

- Kök ve köken hâlindeki kavram işaretleri
- Türkçenin kök, köken ve gövde hâlindeki anlamlı dil öğelerinin üzerlerine görevli dil öğeleri (yapım ekleri) getirerek kavramları işaretleme

- Sözcükleri birleştirme yoluyla kavramları işaretleme
- Tamlamalar yoluyla kavramları işaretleme
- Sözcüklerin / sözcük gruplarının bazı hecelerini düşürerek kavramları işaretleme
- Sözcüklerin / sözcük öbeklerinin ilk harflerini veya ilk hecelerini alarak ["kısaltma"larla (*acronym*)] kavramları işaretleme
- Eş anlamlı, yakın anlamlı ve zıt anlamlı sözcükleri birlikte kullanarak ("tekrarlar"la) kavramları işaretleme
- İki çekimli fiili birleştirerek kavramları işaretleme
- Mecaz (ad aktarması / metafor) yoluyla kavramları işaretleme
- Tabiat taklidi (yansıma) seslerden yararlanarak kavramları işaretleme
- Türkçenin diğer lehçe ve ağızlarından yararlanarak kavramları işaretleme
- Arkaik / eski sözcükleri diriltirerek kavramları işaretleme
- Yabancı dillerden sözcük alarak kavramları işaretleme
- Argoya başvurarak kavramları işaretleme (S. Alyılmaz 2011; S. Alyılmaz 2013: 166-167).

Dillerin birbirlerinden ses düzeyinden cümle düzeyine kadar ödünçlemeler yaptıkları bilinmektedir. "Ödünçleme (borrowing) bir başka dilden öge alma; çeşitli siyasal, toplumsal, kültürel, ekonomik vb. nedenlere dayanan ödünçleme, sesbirim, sözcük, biçimbirim ve sözdizim düzeylerinde olmak üzere dilin her düzeyinde görülebilir" (İmer, Kocaman ve Özsoy 2011: 199). Bu ödünçlemelerin en dikkat çeken ve merak edilip araştırma konusu edileni sözcük düzeyindeki ödünçlemeler / alıntılardır. Sözcüklerin kökenleri ile ilgili yapılan araştırmalarda da alıntı sözcüklerin kökenleri her zaman araştırma konusu olmuştur. "Kökenbilim, bir dildeki gösterenlerin kaynağını, ne zaman ortaya çıktıklarını, nereden geldiklerini, hangi evrelerden geçtiklerini araştıran dilbilim dalı" (Vardar 2002: 139) olarak tanımlanmaktadır. Köken bilgisi, dilin sözvarlığı içindeki öğeleri, kökenlerine inerek aydınlatmaya yönelik dil incelemeleri alanıdır. Bu alandaki çalışmaların başlangıcı Eski Hint'e, Eski Yunan'a kadar uzanmaktadır. Filoloji incelemelerinin en zor, en çok emek ve özen isteyen bu dalında, başlangıçta herhangi bir yöntemden uzak olarak çabalar harcanmıştır (Aksan 2004: 15).

Alıntı "Bir dile çeşitli etkiler, özellikle kültür etkileri dolayısıyla başka bir dilden ses, söz, ek veya kural" (Karaağaç 2013: 99); alıntı sözcük (loan word) ise "Farklı kurulumlarla, iyi oluşturulmuş şartlarla bir dilden başka bir dile giren ve dildeki düzenlemelerle yeni kısıtlamalara tabi tutulan sözcükler" (Yip 1993) şeklinde tanımlanmaktadır.

İnsanlar, toplumlar ve milletler arasındaki iletişimin ve etkileşimin artması, komşuluk ve akrabalık ilişkileri, ticaret, göçler, savaşlar, sanat, siyasi ve askerî ilişkiler, teknolojik gelişmeler vb. dillerin de birbirlerinden etkilenmelerine ve sözcük ödünçlemelerine neden olmaktadır. Bu etkileşimde birbirlerinin dillerini öğrenenler

zamanla kavramları bu dillerdeki karşılıklarıyla kimi zaman özentiden, kimi zaman da mecburiyetten kaynaklanan sebeplerle işaretlemeye başlarlar (Alyılmaz 1997).

Tüm dünya dilleri gibi Türkçenin de başvurduğu yollardan birisi yabancı dillerden sözcük alarak kavramları işaretlemektir. Diller incelendiğinde diğer dillerden ödünçlenen sözcüklerin dil içerisindeki oranının "tahmin edilenin üstünde % 24,2 gibi yüzdeye sahip" (Tadmor 2009: 55) olduğu görülmektedir.

Türkçenin de yazı ile takip edilebilen dönemlerinden itibaren sözcük ödünçlediği görülmektedir. Eski Türkçe Dönemi'nde Orhun Yazıtları'nda "başka lehçe veya dillerden geçen ve devrin sosyal, kültürel, siyasi ve askerî durumunu yansıtan bazı dil öğelerinin mevcut olduğu bilinmektedir" (C. Alyılmaz 1994: 3). Ancak bu öğeler oldukça sınırlı sayıdadır ve unvan olarak kullanılan sözcüklerde bu durumla daha çok karşılaşmaktadır. "Kökeni tam olarak belirlenemeyen özel adlar ve unvanlar dışında, Köl Tigin ve Bilge Tonyukuk yazıtlarının söz varlığı içinde yabancı öğelerin oranı, % 1'in altındadır" (Aksan 1977). Konargöçer bir hayat tarzından yerleşik hayata geçişin başladığı Uygur Dönemi'nde, Budizm ve Manihaizm'in dünya görüşünü yansıtan sözcükler Türkçede yer almaya başlamıştır (Korkmaz 1995). Bu dönemde Türkçe yabancı unsurlara karşı refleks göstererek bu sözcükleri Türkçeleştirme yoluna gitmiştir. "Eski Uygur Türkçesiyle yazılmış telif veya tercüme eserler, başta Sanskritçe olmak üzere Tibetçe, Toharca ve Soğdca alınma sözlerin görüldüğü metinlerdir. Bu devrin yazıcılarında bir ana dili reaksiyonu olarak, şuurlu bir Türkçecilik sezilmektedir. Onların Budist inanca ait metinlerdeki Sanskritçe veya Çince terimleri zamanla Türkçeleştirdikleri anlaşılmaktadır" (Öner 1996: 142).

Karahanlı Türkçesi Dönemi'nde de İslamiyet'in kabulünün yansıması olarak Türkçeye yeni sözcüklerin girdiği ancak Türkçenin bu dönemde de bu sözcüklere Türkçe kökenli karşılıklar oluşturmaya çalıştığı görülmektedir. "Karahanlılar Dönemi'nde yapılmış bir Kur'an tercümesinde, Uygurlar Dönemi'ndeki Budist ve Maniheist metinlerin Türkçeye çevirilerinde görüldüğü gibi, Arapça terimlere Türkçe karşılıklar verilmeye çalışılmıştır: Allah *Tanrı*, *idi / izi*, cehennem *tamu*, cürm *yazuk*, halik *törütgen*, *yaratgan*, kalb *köngül*, nebi *yalvaç*, rahman *bagırsak*, sırât-ı müstakîm *köni yol*, zebh *boguzlamak vb.*" (Özkan 2005: 148-149).

Selçuklular ve Beylikler Dönemi'nde Anadolu'ya doğru yönelen ilerleyiş farklı kültürlerle, farklı toplumlarla karşılaşılmasına vesile olmuş; Farsça, Rumca, Ermeniceden sözcüklerin Türkçeye girmesine yol açmıştır. Bu dönemde Arapça ve Farsçanın bürokraside kullanımı artmış ancak halk arasında bu dillerin yaygınlaşmasının önüne dönemin şair, sanatçı ve yöneticilerinin geçtiği de bilinmektedir. Aşık Paşa, Gülşehri, Yunus Emre'nin Türkçecilikleri ön plana çıkmış, Karamanoğlu Mehmet Bey'in de "*şimden girü hiç kimesne kapuda ve divanda ve mecalis ve seyranda Türk dilinden gayrı dil söylemeye*" fermanı kendinden yüzyıllar sonrasına kadar uzamıştır.

Kıpçak Türkçesi ve Çağatay Türkçesi dönemlerinde de Türkçede yabancı dillerden gelen sözcükler bulunmaktadır. XIII. yüzyıldan itibaren kollara ayrılan ve değişik coğrafyalarda yazı dili olarak kullanılmaya başlanan Türk şivelerinde Arapça ve Farsçadan alıntı yapılmış; Kıpçak Türkçesi ve Çağatay Türkçesi metinlerinde de her zaman Arapça ve Farsça kelimeler ağırlıkla yer almıştır (Şahin 2015).

Osmanlı Devleti Dönemi'nde de özellikle Arapça ve Farsçanın etkisi altında kalınmıştır. Bürokraside ve edebî dilde bu dilleri, bu dillerden öğeleri kullanmak üstünlük, olumlu yönde farklılık sayılmıştır. Divan edebiyatı ürünlerinde bu durum üst sınırına ulaşmış şekilde karşımıza çıkmaktadır. Divan edebiyatının önde gelen isimlerinden "Baki % 65, Nefî % 60, Nabi % 54" (Aksan 1977: 346) oranlarında yabancı öğeleri kullanmışlardır. Tanzimat Dönemi'nde batıya çevrilen yüz sonrasında

özellikle Fransızca tercümelemler, Fransız edebiyatındaki türlerde Türkçe eser verme çabaları Türkçeye batı kökenli sözcüklerin girmesi ve uzun yıllar kullanılması durumunu ortaya çıkarmıştır.

Cumhuriyet Dönemi'nde de yine batı ülkeleri ile olan siyasi, ekonomik iş birliği bu ülkelerin dillerine ait yapıların / sözcüklerin -özellikle İngilizce, Almanca, İtalyanca-Türkçede kullanılmasına neden olmuştur. Türkçe her dönemde olduğu gibi Cumhuriyet Dönemi'nde de dildeki bu tür öğelere karşı bir reaksiyon göstermiştir. Bu dönemin dilde sadeleşme ile ilgili olarak öne çıkan özelliği Dil İnkılabı / Dil Devrimidir. "Dili sadeleştirme düşünceleri Arapça ve Farsça kuralların dilden atılması, Türkçenin söz varlığındaki yabancı sözcüklerin yerileştirilmesiyle bir arada, ancak Dil Devriminden sonra gerçekleşme yolunu tutmuştur" (İmer 1976: 80).

Türkçede alıntı sözcüklerin bulunması Türkçenin dünya dili olarak kullanılmasıyla alakalıdır. Her dönemde çeşitli sebeplerle alıntı sözcük kullanan Türkçenin son yıllardaki sözcük ödünçleme nedenleri de farklılık göstermeye başlamıştır. Sezgin'e (2002) göre karşılaşılan yeni eşya ve kavram adları, farklı bir medeniyet alanına geçme gayretleri, yabancı ülkelere ilgi duyma, yurt dışına yapılan seyahatler, batı yaşam tarzına duyulan özentisi, yabancı dil eğitimi ve yabancı dille eğitim yapılması, argonun kullanımı, ideolojik akımlar, sadeleştirme akımının doğurduğu yönelimler, üslup seçimi, azınlıkların icra ettiği meslekler, uluslararası şirketler, itibar kazanma endişesi, millî değerlere karşı duyarsızlık, aydınların halktan uzaklaşması, komedi unsuru olarak bu sözcüklerin kullanılması ve kitle iletişim araçları Türkçenin başlıca alıntı sözcük alma nedenleridir.

1. Türkçe Eğitimi Açısından Alıntı Sözcükler:

"İnsanların yabancı milletlerden sözcük alarak ve sonra o milletin şifrelerini kendi diline ve hatta eğitim ortamına katarak kullanması, başka milletlerin işini kolaylaştırırken o dili kullanan insanları kendi toplumuna yabancılaştırma, zorluklarla karşı karşıya koyma durumuna getirir" (Ungan 2015: 105). Dildeki sözcüklerin kökeni ve yapıları hakkında bilgi sahibi olunmasının dil becerileri üzerinde de etkisi vardır. "Gençlerimiz Türkçeyi ne yazabiliyorlar, ne de konuşabiliyorlar. Çünkü Türkçenin yarısını dolduran Arapça ve Farsça kelimelerin kökleri, soyları, fiilen tasrifleri hakkında hiçbir bilgileri yoktur" (Safa 1990: 192). Alıntı sözcüklerin Türkçeye girişindeki önemli nedenlerden biri de son yıllarda Türkçe eğitiminde görülen yetersizliktir (Korkmaz 1995). Alyılmaz'a göre (2010) sözcüklerin kökenleri ile ilgili olarak Türkçe öğretim programlarında eksiklik bulunmaktadır: "Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin kavram işaretleri ve cümle yapıları bakımından öğrenci düzeyleri ve sınıf basamakları ile orantılı olmadığı; ilköğretim Türkçe kitaplarında yer alan metinlerde geçen kavram işaretlerinin (sözcüklerin, sözcük gruplarının) hangi yöntemle yapıldıklarına, yapılarına, kökenlerine... genelde dikkat edilmediği görülmektedir" (s. 735).

Dil bilgisi öğretimi, ilkokulda Türkçe dersinin somut bir öğrenme alanı değildir, sadece çeşitli konuların öğrenciye sezdirilmesi söz konusudur. Ancak ortaokulda dil bilgisi öğretimi konular bazında yoğunlaşmakta ve bu seviyede kazanımlar doğrultusunda bir öğretimi öngörülmektedir. Ortaöğretimde ise dil ve anlatım dersi kapsamında tamamen dilin kurallarının verildiği, formal ve işlevsel bir dil bilgisi öğretimi yapılmaktadır. Üniversiteyle birlikte öğrenci hangi bölümde öğrenim görürse görsün mutlaka Türk Dili dersini almak mecburiyetinde olup, bu ders kapsamında da dil bilgisi konularıyla karşılaşmaktadır. Ancak ülkemizde 2012 YGS Birinci Basamak sonuçlarına göre 50 bine yakın öğrencinin sıfır puan almış

olması, hiç de azımsanamayacak bir sayıda öğrencinin okuduğunu hiç anlamadığı ve kavramadığı anlamına gelmektedir (Demir 2013: 170-171).

Türkçe öğretimine gereken ilginin yıllarca gösterilmemiş olması, yeni nesillerde millî dil, millî kültür bilincinin yeterince oluşturulamaması, yabancı hayranlığını artıran faaliyetlere karşı önlem alınamaması ve yabancı dil öğreniminin ve kullanımının bilinçsizce teşvik edilmesi Türkçeye (özellikle günlük konuşma diline) yeni alıntı sözcüklerin ve yabancı gramer kurallarının girmesine neden olmaktadır.

Türkçenin gelişmesi, insanımızın ona olan ilgisine bağlıdır. Bu ise eğitimle gerçekleşecek bir husustur. İnsanların zihnine dil sevgisi, dil şuurunu, kendi diline sahip çıkma anlayışı yerleştiremediği sürece, dükkân tabelalarından yabancı isimlerin kanunla silinmesi sağlanabilir ama zihin tabelalarından bunu silmek imkânsız olacaktır (Özkan 2010).

Bu sözcüklerin Türkçede kullanımı, anlamlandırılması, dili kullananların bunların anlamlarını bilip kullanması, bu sözcüklerin Türkçeye giriş yolları hep merak konusu olmuş; araştırılmaya ve üzerinde çalışılmaya değer bulunmuştur.

Türkçenin asıl öğreticilerinden olan Türkçe öğretmenlerinin de hem Türk dil bilgisini ve hem de dil bilimini bilmeleri ve Türkçeyi öğretirken söz konusu alanlara ait bilgiler dâhilinde bu eylemi gerçekleştirmeleri hedeflenmektedir. Türkçe öğretmeni adaylarının öğrenim gördükleri esnada bu sözcükleri tanıyabilme, kullanabilme ve bu sözcüklere karşı farkındalık düzeylerinin ortaya çıkarılması gerektiği incelenen alanyazını sonucunda tespit edilmiştir. Alıntı sözcükler ile ilgili olarak alıntı sözcüklerin hangi dillerden geldikleri, ses özellikleri, alıntı sözcüklerin dile giriş yolları, alıntı sözcükler bakımından dili sadeleştirme çalışmaları ile ilgili çalışmalar yapılmış; Türkçe eğitimi ile ilgili olarak alıntı sözcükler hakkında kitaplardaki alıntı sözcüklerin tespiti, Türkçe öğretmeni adaylarının yazılı anlatım becerilerindeki alıntı sözcükler, Türkçede alıntı sözcüklerdeki ses değişimleri gibi çalışmalara yer verilmiş (Gürbüz 2009; Lüle Mert 2012, Karaca 2011); ancak Türkçe öğretmeni adaylarının alıntı sözcükleri kullanma düzeyleri ile ilgili herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır.

Bu çalışmanın amacı Türkçe öğretmeni adaylarının Türkçedeki alıntı sözcükleri kullanma düzeylerini, alıntı sözcüklere ilişkin farkındalıklarını ve bu sözcükler hakkındaki görüşlerini ortaya çıkarmaktır. Bu amaçla Türkçe öğretmeni adaylarının öğreticisi olacakları dildeki sözcüklerin kökenini bilme, Türkçe kökenli olanlar ile olmayanları birbirinden ayırt edebilme, bu sözcüklerin doğru yazımlarını belirleyebilme, bu sözcüklerin anlamını bilme, bu sözcükleri büyük ünlü ve küçük ünlü uyumu açısından değerlendirebilme düzeyleri ve farkındalıkları ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Bu doğrultuda "*Türkçe öğretmeni adaylarının Türkçedeki alıntı sözcükleri kullanma düzeyleri nasıldır?*" araştırma sorusuna cevap aranmıştır. Araştırmanın alt soruları ise şunlardır:

Türkçe öğretmeni adaylarının;

- Türkçedeki alıntı sözcüklerin hangi dillerden alındıklarını tespit edebilme,
- Alıntı sözcüklerin anlamlarını bilme,
- Alıntı sözcükler için Türkçe karşılık önerebilme,
- Alıntı sözcükleri cümlede kullanabilme,
- Alıntı sözcüklerin doğru yazımlarını belirleyebilme,
- Alıntı olan sözcükleri tespit edebilme düzeyleri nedir?

2. Yöntem:

2.1. Araştırma Modeli:

Bu araştırmada nitel yöntemlerinden tarama yöntemi kullanılmıştır. “Tarama modelleri geçmişte ya da hâlen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır” (Karasar 2010: 77).

2.2. Evren ve Örneklem:

Araştırmanın evrenini 2016 - 2017 Eğitim - Öğretim yılında Atatürk Üniversitesi Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalında öğrenim gören Türkçe öğretmeni adayları oluşturmaktadır. Örneklem seçiminde amaçlı örnekleme yöntemlerinden uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Uygun örnekleme yöntemi, araştırmaya pratiklik ve hız kazandırır. Araştırmacı bu yöntemde, yakın olan ve erişilmesi kolay olan bir durumu seçer (Yıldırım ve Şimşek 2006). Atatürk Üniversitesi Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalının öğrenci sayısının araştırmanın çalışma grubu için yeterli olması ve araştırmacılar için kolay ulaşılabilir durumda olmasından dolayı araştırmanın daha kolay gerçekleştirilebileceği düşünülmüştür. Çalışma, 2015-2016 öğretim yılında öğrenim gören Türkçe öğretmeni adaylarına bilgi formu uygulanmasının ardından oluşturulan “*Alıntı Sözcükleri Kullanma Düzeyi Formu*”nun 2016-2017 öğretim yılı güz döneminde dört sınıf düzeyinde öğrenim gören 322 Türkçe öğretmeni adayına uygulanmasıyla gerçekleştirilmiştir (ayrıntılı bilgi için bk. Çoban 2018).

Araştırmaya katılan Türkçe öğretmeni adaylarının kişisel bilgileri şöyledir:

Tablo 1: Türkçe öğretmeni adaylarının cinsiyet dağılım durumu

Cinsiyet	f	%
Kız	225	69,9
Erkek	97	30,1
Toplam	322	100,0

Tablo 1 Araştırmaya katılan Türkçe öğretmeni adaylarının cinsiyet dağılımını göstermektedir. Araştırmaya katılanların 225'i (% 69,9) kız, 97'si (% 30,1) erkektir.

Tablo 2: Türkçe öğretmeni adaylarının yaş aralıklarının dağılım durumu

Yaş	f	%
17 – 20	175	54,3
21 – 24	142	44,1
24 ve üzeri	5	1,6
Toplam	322	100,0

Tablo 2 Araştırmaya katılan Türkçe öğretmeni adaylarının yaş aralıklarının dağılımını göstermektedir. Araştırmaya katılanların 175'i (% 54,3) 17 - 20; 142'si (% 44,1) 21 - 24; 5'i (% 1,6) ise 24 ve üzeri yaş aralıklarındadır.

Tablo 3: Türkçe öğretmeni adaylarının sınıf düzeylerinin dağılım durumu

Sınıf Düzeyi	f	%
1. Sınıf	74	23,0
2. Sınıf	92	28,6
3. Sınıf	77	23,9
4. Sınıf	79	24,5
Toplam	322	100,0

Tablo 3 Araştırmaya katılan Türkçe öğretmeni adaylarının sınıf düzeylerine göre dağılımını göstermektedir. Araştırmaya katılanların 74'ü (% 23) I. sınıf; 92'si (% 28,6) II. sınıf; 77'si (% 23,9) III. sınıf ve 79'u (% 24,5) IV. sınıf düzeyinde öğrenim görmektedir.

Tablo 4: Türkçe öğretmeni adaylarının AGNO düzeylerinin dağılım durumu

Agno	f	%
1,00 – 2,00	16	5
2,00 – 3,00	189	58,7
3,00 – 4,00	117	36,3

Tablo 4 Araştırmaya katılan Türkçe öğretmeni adaylarının AGNO düzeylerinin dağılımını göstermektedir. Türkçe öğretmeni adaylarının 16'sının (% 5) 1,00 - 2,00; 189'unun (% 58,7) 2,00 - 3,00 ve 117'sinin 3,00 - 4, 00 AGNO düzeyi aralığına sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 5: Türkçe öğretmeni adaylarının bildikleri dillerin dağılım durumu

Bilinen Yabancı Dil ve Düzeyi	f	%
İngilizce (Düşük)	129	40,1
İngilizce (Orta)	68	21,1
İngilizce (Üst)	1	,3
Almanca (Düşük)	10	3,1
Almanca (Orta)	4	1,2
Almanca (Üst)	2	,6

Arapça (Düşük)	5	1,6
Arapça (Orta)	2	,6
Yabancı Dil Bilmeyenler	101	31,4
Toplam	322	100,0

Tablo 5 Araştırmaya katılan Türkçe öğretmeni adaylarının bildikleri yabancı dilleri ve yabancı dil düzeylerini göstermektedir. Türkçe öğretmeni adaylarından 129'unun (% 40,1) düşük düzeyde; 68'inin (% 21,1) orta düzeyde ve 1'inin (% 0,3) üst düzeyde İngilizce bildikleri görülmektedir. 10 kişinin (% 3,1) düşük düzeyde; 4 kişinin (% 1,2) orta düzeyde ve 2 kişinin (% 0,6) üst düzeyde Almanca bildikleri görülmektedir. Araştırmaya katılan Türkçe öğretmeni adaylarından 5'i (% 1,6) düşük; 2'si (% 0,6) orta düzeyde Arapça bildiklerini belirtmişlerdir. 101 (% 31,4) Türkçe öğretmeni adayı ise herhangi bir yabancı dil bilmediğini dile getirmiştir.

Tablo 6: Türkçe öğretmeni adaylarının *Yazım Kılavuzu*'na sahip olma durumu

Yazım Kılavuzu	f	%
Sahip Olanlar	259	80,4
Sahip Olmayanlar	63	19,6
Toplam	322	100,0

Tablo 6 Araştırmaya katılan Türkçe öğretmeni adaylarının *Yazım Kılavuzu*'na sahip olma durumlarını göstermektedir. Türkçe öğretmeni adaylarından 259'u (% 80,4) *Yazım Kılavuzu*'na sahip olduğunu ifade etmiştir.

Tablo 7: Türkçe öğretmeni adaylarının *Türkçe Sözlük*'e sahip olma durumu

Türkçe Sözlük	f	%
Sahip Olanlar	225	69,9
Sahip Olmayanlar	97	30,1
Toplam	322	100,0

Tablo 7 Araştırmaya katılan Türkçe öğretmeni adaylarının *Türkçe Sözlük*'e sahip olma durumlarını göstermektedir. Türkçe öğretmeni adaylarından 225'i (% 69,9) *Türkçe Sözlük*'e sahip olduğunu belirtmiştir.

Tablo 8: Türkçe öğretmeni adaylarının gazete takip etme durumları

Sınıf Düzeyi						
	1	2	3	4	Toplam	%

Takip Edilen Gazete Sayısı	Hiç gazete okumayan	23	15	15	20	73	19,8
	1 gazete takip eden	15	12	19	19	65	17,6
	2 gazete takip eden	22	23	19	23	87	23,6
	3 gazete takip eden	34	45	37	28	144	39

Tablo 8 incelendiğinde 73 Türkçe öğretmeni adayının hiçbir gazeteyi takip etmediği, 65 Türkçe öğretmeni adayının 1, 87 Türkçe öğretmeni adayının 2, 144 Türkçe öğretmeni adayının da 3 gazete takip ettiği görülmektedir.

Bu gazeteler içinde en fazla takip edilenler *Sabah* gazetesi (f. 106), *Hürriyet* gazetesi (f. 101) ve *Habertürk* gazetesidir (f. 67). 1, 2 ve 4. sınıf düzeylerinde en fazla takip edilen gazete *Sabah* gazetesi iken, 3. sınıf düzeyinde en fazla takip edilen gazete *Hürriyet* gazetesidir. Araştırmanın yöntemi gereği alıntı sözcükler açısından incelemeye *Sabah* gazetesi dâhil edilmiştir.

Tablo 9: Türkçe öğretmeni adaylarının internet kaynaklı gazete ve haber sayfası takip etme durumları

	Sınıf Düzeyi				Toplam	%	
	1	2	3	4			
Takip Edilen İnternet Kaynaklı Gazete ve Haber Sayfası Sayısı	Hiç gazete okumayan	35	16	20	17	88	23,8
	1 sayfa takip eden	17	20	21	25	83	22,5
	2 sayfa takip eden	19	30	25	23	97	26,3
	3 sayfa takip eden	22	29	24	25	100	27,1
	4 sayfa takip eden	1	-	-	-	1	0,3

Tablo 9 incelendiğinde 88 Türkçe öğretmeni adayının hiçbir internet sayfasını takip etmediği, 83 Türkçe öğretmeni adayının 1, 97 Türkçe öğretmeni adayının 2, 100 Türkçe öğretmeni adayının da 3 haber kaynaklı internet sayfası takip ettiği görülmektedir.

Türkçe öğretmeni adaylarının 81 farklı internet sayfası takip ettiği görülmektedir. Bu sayfalar içinde en fazla takip edilenler Mynet (f. 58), Habertürk (f. 47) ve Haber7 (f. 38) sayfalarıdır. Araştırmanın yöntemi gereği alıntı sözcükler açısından www.mynet.com, www.haberturk.com ve www.haber7.com sayfaları incelemeye dâhil edilmiştir.

2.3. Veri Toplama Aracı:

Veri toplama aracının geliştirilmesi sürecinde önce Türkçe öğretmeni adaylarının okudukları gazeteler, takip ettikleri televizyon programları, internet sayfaları ve en çok okudukları kitapların belirlenmesine ilişkin olarak bir kişisel bilgi formu Türkçe öğretmeni adaylarına doldurtulmuştur. En çok takip edilen gazetenin bir haftalık zaman zarfında yayımlanmış sayılarının ilk sayfaları, en çok takip edilen üç internet sayfasının bir haftalık yayınları, en çok takip edilen televizyon programının dört bölümü ve en çok okunan 9 kitap seçilerek alıntı sözcükler açısından incelenerek Türkçe öğretmeni adaylarının kullanım alanında olan alıntı sözcükler belirlenmiştir. Tespit edilen alıntı sözcükler kendi arasında alındıkları dillere, alındıkları dillerdeki karşılıklarına, tespit edildikleri dokümanlara ve tespit edilen doküman sayısına göre sınıflandırılmıştır. Seçilen alıntı sözcüklerle *Alıntı Sözcükleri Kullanma Düzeyi Formu* oluşturulmuştur.

Oluşturulan formda Türkçe öğretmeni adaylarının alıntı sözcükleri kullanma düzeylerinin şu başlıklar altında belirlenmesi amaçlanmıştır: sözcüklerin hangi dilden geldiğinin belirlenmesi, iki farklı dilden gelen sözcüklerin tespit edilmesi, özel isimlerden alıntılanan sözcüklerin belirlenmesi, alıntı sözcüklerin doğru yazımı, bir sözcüğün alıntı olup olmadığının tespit edilmesi, alıntı sözcüklerdeki uzun ünlülerin yazımı, birleşik kelimelerin yazımı, yardımcı eylem alan alıntı sözcüklerin yazımı, yazımı benzer veya aynı olan sözcüklerin ayırt edilebilmesi, alıntı sözcüklerin anlamının bilinmesi, alıntı sözcüklerin büyük ünlü uyumu ile küçük ünlü uyumu açısından değerlendirilmesi.

Sözcüklerin hangi dilden geldiğinin belirlenmesi ve iki farklı dilden gelen sözcüklerin (karma alıntı) tespit edilmesi ile ilgili bölümde 36 alıntı sözcüğe yer verilmiştir. Bu sözcükler seçilirken mümkün olduğunca farklı dillerden gelen alıntı sözcükler olmasına dikkat edilmiştir.

Sözcükler içinden alıntı olanların tespit edilmesi ile ilgili bölümde Türkçe kökenli sözcükler ve alıntı sözcükler bir arada verilerek bunlardan alıntı olanların belirlenmesi istenmiştir. Özel isimlerden alıntılanan sözcüklerin belirlenmesi ile ilgili olarak da yine alıntı sözcükler verilmiş ve bunlardan hangilerinin özel bir isim aracılığı ile Türkçeye girdiğinin belirlenmesi talep edilmiştir.

Alıntı sözcüklerin doğru yazımı ile ilgili olarak önce alıntı sözcüğün anlamı verilmiş; sonra sözcüğün doğru ve yanlış yazımları dikkatlere sunulmuştur. Bu yolla anlamdan hareketle sözcüğün doğru yazımının tespit edilmesi amaçlanmıştır. Daha sonra "a" harfinin "â ve a" şeklinde kullanılmasıyla anlamın değiştiği kelimeler, "â" kullanılmadan anlamlarıyla verilmiş; bunlardan hangisinin "â" ile yazılması gerektiğinin belirtilmesi istenmiştir. Bir diğer bölümde "ü" ve "û" harflerinin kullanıldığı alıntı sözcüklerin doğru yazımının belirlenmesi amacıyla sözcükler düzeltme işareti kullanılmadan verilmiş ve gerekli yerlere düzeltme işareti koyulması Türkçe öğretmeni adaylarından beklenmiştir. Alıntı sözcüklerin sonunda yer alan "i"nin doğru yazımına dair düzeyin belirlenmesi amacıyla sonlarındaki harf "i" veya "ı" olan alıntı sözcükler anlamlarıyla verilmiş ve bunlardan hangisinin sonundaki harfin "i" olması gerektiğinin belirlenmesi Türkçe öğretmeni adaylarından beklenmiştir.

Birleşik kelimelerin yazımının değerlendirilmesi amacıyla birleşik alıntı sözcükler bazıları doğru bazıları yanlışlıklar yapılarak verilmiş ve bunların doğru veya yanlış olduklarının tespit edilmesi istenmiştir.

Yardımcı eylem alan alıntı sözcüklerin yazımları doğru ve yanlışları ile birlikte verilmiş ve bunlardan doğru yazımların belirlenmesi beklenmiştir.

Yazımı benzer veya aynı olan sözcüklerin ayırt edilebilmesi düzeyinin belirlenmesi amacıyla bu benzer sözcüklerden birinin anlamı verilmiş karşısına iki sözcük de belirtilmiştir. Türkçe öğretmeni adaylarından anlamın hangi sözcüğe ait olduğunu belirlemeleri beklenmiştir.

Alıntı sözcüklerin anlamının bilinmesi düzeyini belirlemek amacıyla verilen sözcüklerin anlamlarının yazılması istenmiştir.

Alıntı sözcüklerde büyük ünlü uyumu aranmasa da büyük ünlü uyumu kurallarını sağlayan alıntı sözcükler de vardır. Bu türdeki alıntı sözcükler alıntı sözcük listesinden seçilmiş ve büyük ünlü uyumunun aranmadığı alıntı sözcüklerle birlikte verilmiş; ardından Türkçe öğretmeni adaylarının bu sözcükler içerisinde büyük ünlü uyumunun aranmadığı sözcükleri belirlemeleri talep edilmiştir.

Alıntı sözcüklerde küçük ünlü uyumunun aranmaması ancak bazı alıntı sözcüklerin küçük ünlü uyumuna uyan yapıda olması nedeniyle sözcük listesinden bu türdeki alıntı sözcükler seçilmiş; küçük ünlü uyumuna uymayan sözcükler de dâhil edilerek belirtilmiş ve Türkçe öğretmeni adaylarının bu sözcükleri küçük ünlü uyumu açısından değerlendirmesi beklenmiştir.

Form oluşturulurken Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalında görev yapan 1 profesör, 1 doçent, 2 doktor öğretim üyesi ve 2 araştırma görevlisinden uzman görüşü alınmıştır.

Alınan uzman görüşü doğrultusunda iki farklı dilden gelen kelimelerin tespit edilmesine dair sözcük sayısı azaltılmış ve yabancı dillerden alınan ekler üzerine farkındalık başlığı formdan çıkarılmış; alıntı sözcüklerin cümle içerisinde kullanıma düzeyinin belirlenmesi başlığı forma eklenmiştir. Yine uzman görüşleri doğrultusunda formda yer verilen alıntı sözcüklerin sayısının azaltılması yoluna gidilmiştir. Atatürk Üniversitesi Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalında yapılan pilot uygulamada öğretmen adaylarının formdaki sözcük sayısını fazla bulmaları ve anlamlarını bilmedikleri sözcüklerin sıklıkla geçtiğini belirtmeleri ve yapılan incelemede bunun tespit edilmesi üzerine formda yeniden sözcük sayısında azaltma yoluna gidilmiştir. Uzman görüşleri doğrultusunda düzenlemeler yapıldıktan sonra form ile ikinci pilot uygulama yapılmış ve forma son şekli verilmiştir. Formda toplam 372 sözcük yer almıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Araştırmada formun uygulanması sonucunda elde edilen nicel veriler SPSS Windows 15 paket programına aktarılmış, frekans ve yüzde hesaplaması yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar bulgular kısmında tablolar hâlinde sunulmuştur.

3. Bulgular:

Çalışmanın bu bölümünde araştırma sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

3.1. Türkçe Öğretmeni Adaylarının Alıntı Sözcükleri Kullanma Düzeyi Formuna Verdikleri Cevaplara İlişkin Bulgular:

Türkçe öğretmeni adaylarının *Alıntı Sözcükleri Kullanma Düzeyi Formuna* verdikleri cevaplar sonucunda ulaşılan bulgulara ve yorumlara bu bölümde yer verilmiştir.

Alıntı sözcüklerin hangi dilden alındığını tespit etme becerisine ilişkin bulgular Tablo 10'da belirtilmiştir:

Tablo 10. Alıntı sözcüklerin hangi dilden alındığını tespit etme becerisine ilişkin bulgular

Doğru	Yanlış
-------	--------

Alıntı Sözcükler	f	%	f	%
anorak	11	3,4	311	96,6
avanak	13	4	309	96
banka	42	13	280	87
brahman	135	41,9	187	58,1
çikolata	41	12,7	281	87,3
encam	66	20,5	256	79,5
fasulye	48	14,9	274	85,1
havra	115	35,4	208	64,6
Hristiyan	82	25,5	240	74,5
abihayat	169	52,5	153	47,5
bankamatik	42	13	280	87
birahane	66	20,5	256	79,5
felsefe	62	19,3	260	80,7
joker	178	55,3	144	44,7
kaburga	31	9,6	291	90,4
kent	26	8,1	296	91,9
konsolos	39	12,1	283	87,9
kopil	33	10,2	289	89,8
kral	28	8,7	294	91,3
kuruş	33	10,2	289	89,8
patika	32	9,9	290	90,1
zümrüdüanka	157	48,8	165	51,2
minibüs	110	34,2	212	65,8
lunapark	140	43,5	182	56,5

patlıcan	99	30,7	223	69,3
radyo	63	19,6	259	80,4
mantı	60	18,6	262	81,4
maun	6	1,9	316	98,1
sigara	35	10,9	287	89,1
şapka	42	13	280	87
torpido	119	37	203	63
üniversite	88	27,3	234	72,7
zor	93	28,9	229	71,1
karnabahar	47	14,6	275	85,4
postane	49	15,2	273	84,8
kaptanıderya	67	20,8	255	79,2

Tablo 10 incelendiğinde Türkçe öğretmeni adaylarının alıntı sözcüklerin hangi dillerden alındığını belirleme becerisine yeterince sahip olmadıkları görülmektedir. Alıntı sözcüklerin hangi dilden alındığını belirlerken en yüksek oranlara brahman % 41,9; lunapark % 43,5; Zümrüdüanka % 48,8; abıhayat % 52,5 ve joker % 55,3 sözcüklerinde sahip olduğu; maun % 1,9; anorak % 3,4; avanak % 4; kent % 8,1; kral % 8,7; kaburga % 9,6 ve patika % 9,9 sözcüklerinde ise düşük oranlara sahip olduğu görülmektedir. Türkçe öğretmeni adaylarının yapıları İngilizce, Farsça ve Arapçadan oluşan birleşik sözcükler, İtalyancadan ve İngilizceden ve Sanskritçeden alınan sözcüklerin belirlenmesinde daha başarılı olduklarını kaydetmek mümkündür. Türkçe öğretmeni adaylarının Eskimo dilinden, Amerika yerli dillerinden, Ermeniceden, Soğdıcadan, Slavcadan, Moğolcadan ve Bulgarcadan alınan sözcükleri belirlemede ise düşük başarıya sahip oldukları söylenebilir. Alıntı sözcüklerin hangi dilden alındığını tespit etme becerisine ilişkin genel ortalama ise % 21,3'tür. Türkçe öğretmeni adaylarının bu alandaki becerilerinin yetersiz olduğunu ifade etmek mümkündür.

Sözcükler arasından alıntı olan sözcükleri belirleme becerisine ilişkin bulgular Tablo 11'de dikkate sunulmuştur:

Tablo 11. Sözcükler arasından alıntı olan sözcükleri belirleme becerisine ilişkin bulgular

Alıntı Sözcükler	Doğru		Yanlış	
	F	%	f	%
çete	84	26,1	238	73,9
depo	108	33,5	214	66,5
fırın	81	25,2	241	74,8

hafta	128	39,8	194	60,2
ahır	67	20,8	255	79,2
ahşap	104	32,3	218	67,7
patates	156	48,4	166	51,6
soda	125	38,8	197	61,2
iskele	127	39,4	195	60,6
ırgat	102	31,7	220	68,3
semaver	146	45,3	176	54,7
vatan	89	27,6	233	72,4

Tablo 11 incelendiğinde Türkçe öğretmeni adaylarının sözcükler arasından alıntı olanları belirleme becerilerinin düşük olduğu görülmektedir. soda % 38,8, iskele % 39,4, hafta % 39,8, semaver % 45,3 ve patates % 48,4 sözcüklerinin alıntı olduğunun tespit edilmesinde daha yüksek oranlara ulaşılmıştır. Sözcükler arasından alıntı olanları tespit etme becerisine ilişkin genel ortalama ise % 34,1'dir. Türkçe öğretmeni adaylarının bu alandaki becerilerinin yetersiz olduğunu söylemek mümkündür.

Özel bir isim aracılığıyla Türkçede yer alan alıntı sözcüklerin tespit edilmesine ilişkin bulgular Tablo 12'de sunulmuştur:

Tablo 12. Özel bir isim aracılığıyla Türkçede yer alan alıntı sözcüklerin tespit edilmesine ilişkin bulgular

Alıntı Sözcükler	Doğru		Yanlış	
	f	%	f	%
fes	83	25,8	239	74,2
astragan	124	38,5	198	61,5
daniska	119	37,0	203	63,0
molotofkokteyli	146	45,3	176	54,7
yamyam	111	34,5	211	65,5
iskambil	96	29,8	226	70,2
aborjin	170	52,8	152	47,2
kalas	58	18,0	264	82,0

Türkçe öğretmeni adaylarının özel bir isim aracılığı ile Türkçede yer alan sözcüklerin belirlenmesi becerisine yeterince sahip olmadığı görülmektedir. molotfokokteyli % 45,3 ve aborjin % 52,8 sözcüklerinin özel bir isim aracılığı ile Türkçeye girdiğinin tespit edilmesinde en yüksek oranlara ulaşılmıştır. Özel bir isim aracılığıyla Türkçede yer alan alıntı sözcükleri tespit etme becerisine ilişkin genel ortalama ise % 35,2'dir. Türkçe öğretmeni adaylarının bu alandaki becerilerinin yetersiz olduğu görülmektedir.

Alıntı sözcüklerin doğru yazımını tespit etmeye ilişkin bulgular Tablo 13'te gösterilmiştir:

Tablo 13. Alıntı sözcüklerin doğru yazımını tespit etmeye ilişkin bulgular

Alıntı Sözcükler	Doğru		Yanlış	
	f	%	f	%
Allahutaala	96	29,8	226	70,2
amortisör	227	70,5	95	29,5
bumerang	237	73,6	85	26,4
dalavere	283	87,9	39	12,1
doküman	198	61,5	124	38,5
gangster	255	79,2	67	20,8
gardırop	188	58,4	134	41,6
girift	176	54,7	146	45,3
kolhoz	211	65,5	111	34,5
lacivert	287	89,1	35	10,9
lohusa	261	81,1	61	18,9
mavzer	280	87,0	42	13,0
meyus	222	68,9	100	31,1
naif	263	81,7	59	18,3
paydos	286	88,8	36	11,2
pejmürde	273	84,8	49	15,2
peştamal	85	26,4	237	73,6
rüsva	235	73,0	87	27,0

salahiyet	173	53,7	149	46,3
vejetaryen	98	30,4	224	69,6

Tablo 13 incelendiğinde Türkçe öğretmeni adaylarının sözcüğün doğru yazımını belirlerken lohusa % 81,1; naif % 81,7; pejmürde % 84,8; mavzer % 87,0; dalavere % 87,9; paydos % 88,8 ve lacivert % 89,1 sözcüklerinde daha başarılı oldukları görülmektedir. Sözcüklerin doğru yazımını belirlerken en düşük başarı oranları ise peştamal % 26,4; Allahutaala % 29,8; vejetaryen % 30,4 ve salahiyet % 53,7 sözcüklerinde olmuştur. Alıntı sözcüklerin doğru yazımını tespit etme becerisine ilişkin genel ortalama % 67,3'tür. Türkçe öğretmeni adaylarının alıntı sözcükleri, sözcüklerin genel olarak kullanılan yanlış yazımlarıyla karıştırmadığı ve bu beceriye ortalamanın üstünde bir düzeyde sahip oldukları söylenebilir.

Anlamdan hareketle gerekli yere düzeltme işareti koyma becerisine ilişkin bulgular (â harfi) Tablo 14'te dikkate sunulmuştur:

Tablo 14. Anlamdan hareketle gerekli yere düzeltme işareti koyma becerisine ilişkin bulgular – â harfi

Alıntı Sözcükler	Doğru		Yanlış	
	f	%	f	%
âciz	192	59,6	130	40,4
âdem	218	67,7	104	32,3
âlem	266	82,6	56	17,4
âlim	210	65,2	112	34,8
âşık	265	82,3	57	17,7
dâhil	199	61,8	123	38,2
fâni	270	83,9	52	16,1
hâkim	195	60,6	127	39,4
hayâ	252	78,3	70	21,7
kâm	232	72,0	90	28,0
mâni	243	75,5	79	24,5
vâris	252	78,3	70	21,7
yâd	258	80,1	64	19,9
yâr	282	87,6	40	12,4

Yazımları benzer olan ve düzeltme işareti ile kullanılması gereken sözcüklerin anlamdan hareketle belirlenmesinde yâd % 80,1; âşık % 82,3; âlem % 82,6; fâni % 83,9 ve yâr 87,6 sözcükleri için yüksek oranlar elde edilmiştir. En düşük oranlar ise âciz % 59,6; hâkim % 60,6; dâhil % 61,8; âlim % 65,2 ve âdem % 67,7 sözcükleri için ortaya çıkmıştır. Anlamdan hareketle gerekli yere düzeltme işareti koyma becerisine ilişkin genel ortalama ise % 73,9'dur. Türkçe öğretmeni adaylarının yazımları benzer olan sözcüklerin anlamdan hareketle düzeltme işareti ile kullanılanlarını belirleme becerisine yeterince sahip olduğunu söylemek mümkündür.

Gerekli yere düzeltme işareti koyma becerisine ilişkin bulgular (â ve û harfi) Tablo 15'te sunulmuştur:

Tablo 15. Gerekli yere düzeltme işareti koyma becerisine ilişkin bulgular – â ve û harfi

Alıntı Sözcükler	Doğru		Yanlış	
	f	%	f	%
meskûn	233	72,4	89	27,6
cengâver	253	78,6	69	21,4
dergâh	268	83,2	54	16,8
sükûnet	279	86,6	43	13,4
hengâme	239	74,2	83	25,8
hükûmet	239	74,2	83	25,8
mahkûm	221	68,6	101	31,4
yekûn	245	76,1	77	23,9
rengârenk	206	64,0	116	36,0
sahtekâr	240	74,5	82	25,5
yegâne	241	74,8	81	25,2
âdeta	228	70,8	94	29,2
rükû	263	81,7	59	18,3
sükût	270	83,9	52	16,1
eşkâl	212	65,8	110	34,2

a ve u harflerinin düzeltme işareti ile kullanıldığı sözcüklerin belirlenmesi becerisinin cengâver % 78,6; rükû % 81,7; dergâh % 83,2; sükût % 83,9 ve sükûnet % 86,6 sözcükleri için yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. En düşük başarı ise rengârenk % 64,0; eşkâl % 65,8 ve mahkûm % 68,6 sözcüklerinde görülmektedir. Gerekli yere düzeltme işareti koyma becerisine ilişkin genel ortalama ise % 75,3'tür.

Türkçe öğretmeni adaylarının a ve u harflerinin düzeltme işareti ile kullanımını belirleme becerisine yeterince sahip olduğu görülmektedir.

Gerekli yere düzeltme işareti koyma becerisine ilişkin bulgular (î harfi) Tablo 16'da ele alınmıştır:

Tablo 16. Gerekli yere düzeltme işareti koyma becerisine ilişkin bulgular – î harfi

Alıntı Sözcükler	Doğru		Yanlış	
	f	%	f	%
askerî	198	61,5	124	38,5
bedenî	80	24,8	242	75,2
dinî	162	50,3	160	49,7
ezelî	101	31,4	221	68,6
haricî	133	41,3	189	58,7
madenî	78	24,2	244	75,8
resmî	178	55,3	144	44,7
tarihî	79	24,5	243	75,5
zifirî	60	18,6	262	81,4
millî	167	51,9	155	48,1
ebedî	133	41,3	189	58,7
merkezî	68	21,1	254	78,9

Sözcüklerin anlamları ile birlikte verilmesi ve sondaki i harfinin î olması gerektiğinin belirlenmesi becerisinde en yüksek başarı dinî % 50,3; millî % 51,9; resmî % 55,3 ve askerî % 61,5 sözcüklerinde elde edilmiştir. zifirî % 18,6; merkezî % 21,1; madenî % 24,2; tarihî % 24,5 ve bedenî % 24,8 sözcüklerinde ise düşük oranlar elde edilmiştir. Gerekli yere düzeltme işareti koyma becerisine ilişkin genel ortalama ise % 37,2'dir. Türkçe öğretmeni adaylarının gerekli yere düzeltme işareti koyma becerisine (î harfi) yeterince sahip olmadığını söylemek mümkündür.

Birleşik sözcüklerin yazımının doğru veya yanlış olduğunu tespit edebilme becerisine ilişkin bulgular Tablo 17'de dikkate sunulmuştur:

Tablo 17. Sözcük yazımının doğru veya yanlış olduğunu tespit edebilme becerisine ilişkin bulgular

Doğru	Yanlış
-------	--------

Alıntı Sözcükler	f	%	f	%
başkâtip	188	58,4	134	41,6
Cenabıhak	192	59,6	130	40,4
cennetmekân	192	59,6	130	40,4
darbimesel	180	55,9	142	44,1
erkaniharp	234	72,7	88	27,3
haletirûhiye	166	51,6	156	48,4
hemşehri	258	80,1	64	19,9
ilmûhaber	165	51,2	157	48,8
kartpostal	262	81,4	60	18,6
kelimeişahadet	252	78,3	70	21,7
kontratak	200	62,1	122	37,9
selamünaleyküm	190	59,0	132	41,0
sosyoekonomik	216	67,1	106	32,9
teşrinievvel	180	55,9	142	44,1
zatülcenap	158	49,1	164	50,9

Yazımları doğru ve yanlış olarak verilen birleşik sözcüklerin doğru veya yanlış olarak yazıldığını belirlemede erkaniharp % 72,7; kelimeişahadet % 78,3; hemşehri % 80,1 ve kartpostal % 81,4 sözcüklerinde yüksek başarı elde edilmiştir. En az başarı ise zatülcenap % 49,1; ilmûhaber % 51,2 ve hâletiruhiye % 51,6 sözcüklerinde elde edilmiştir. Sözcük yazımının doğru veya yanlış olduğunu tespit edebilme becerisine ilişkin genel ortalama ise % 62,8'dir. Türkçe öğretmeni adaylarının yazımları doğru ve yanlış olarak verilen sözcüklerin doğru veya yanlış olarak yazıldığını belirleme becerilerinin ortalamasının üstünde olduğu görülmektedir.

Yardımcı eylem alan alıntı sözcüklerin doğru yazımlarını belirleyebilme becerisine ilişkin bulgular Tablo 18'de verilmiştir:

Tablo 18. Yardımcı eylem alan alıntı sözcüklerin doğru yazımlarını belirleyebilme becerisine ilişkin bulgular

Alıntı Sözcükler	Doğru		Yanlış	
	f	%	f	%
aksetmek	224	69,6	98	30,4

defetmek	174	54,0	148	46,0
defolmak	197	61,2	125	38,8
gasbetmek	136	42,2	186	57,8
hakketmek	130	40,4	192	59,6
hapsolmak	248	77,0	74	23,0
keşfetmek	266	82,6	56	17,4
menetmek	145	45,0	177	55,0
neşretmek	240	74,5	82	25,5
raptetmek	173	53,7	149	46,3

Sözcüklerin birleşik ve ayrı olarak verilen yazımları arasından doğru olan yazımını belirlerken neşretmek % 74,5; hapsolmak % 77,0 ve keşfetmek % 82,6 sözcüklerinde yüksek oranlar elde edilmiş; hakketmek % 40,4; gasbetmek % 42,2 ve menetmek % 45,0 sözcüklerinde ise düşük oranlar elde edilmiştir. Yardımcı eylem alan alıntı sözcüklerin doğru yazımlarını belirleyebilme becerisine ilişkin genel ortalama ise % 60'tır. Türkçe öğretmeni adaylarının beklenen başarı düzeyinden uzak olduğu söylenebilir.

Anlamdan hareketle sözcüğün doğru yazımını tespit etme becerisine ilişkin bulgular Tablo 19'da ele alınmıştır:

Tablo 19. Anlamdan hareketle sözcüğün doğru yazımını tespit etme becerisine ilişkin bulgular

Alıntı Sözcükler	Doğru		Yanlış	
	f	%	f	%
ariza	198	61,5	124	38,5
balyos	234	72,7	88	27,3
borda	243	75,5	79	24,5
dalalet	224	69,6	98	30,4
had, -ddi	132	41,0	190	59,0
iptila	191	59,3	131	40,7
karine	189	58,7	133	41,3
melon	233	72,4	89	27,6

müstevli	202	62,7	120	37,3
mütevazi	184	57,1	138	42,9
tahrif	201	62,4	121	37,6
tasrih	135	41,9	187	58,1
tebcil	168	52,2	154	47,8

Yazımları birbirine benzeyen ama harf farklılıkları bulunan sözcüklerin bir arada sadece birinin anlamıyla verilmesi ve anlama ait olan sözcüğün hangisi olduğunu belirleme becerisine ilişkin olarak en yüksek oranlar dalalet % 69,6; melun % 72,4; balyos % 72,7 ve borda % 75,5 sözcüklerinde; en düşük oranlar ise had, -ddi % 41,0 ve tasrih % 41,9 sözcüklerinde elde edilmiştir. Anlamdan hareketle sözcüğün doğru yazımını tespit etme becerisine ilişkin genel ortalama ise % 60,5'tir. Türkçe öğretmeni adaylarının bu beceri ile ilgili olarak ortalama bir başarıya sahip oldukları görülmektedir.

Alıntı sözcüğün anlamını belirleyebilme becerisine ilişkin bulgular Tablo 20'de sunulmuştur:

Tablo 20. Alıntı sözcüğün anlamını belirleyebilme becerisine ilişkin bulgular

Alıntı Sözcükler	Doğru		Yanlış	
	f	%	f	%
alesta	68	21,1	254	78,9
bedbin	111	34,5	211	65,5
dantela	78	24,2	244	75,8
dobra	248	77,0	74	23,0
hanende	88	27,3	234	72,7
ihtizaz	59	18,3	263	81,7
reçine	167	51,9	155	48,1
muharrir	100	31,1	222	68,9
parşel	199	61,8	123	38,2
rayiç	71	22,0	251	78,0
salaş	218	67,7	104	32,3
uvertür	52	16,1	270	83,9

Türkçe öğretmeni adaylarının reçine % 51,9; parşel % 61,8; salaş % 67,7 ve dobra % 77,0 sözcüklerinin anlamlarını belirlerken ortalamanın üstünde bir oranı

yakaladıkları diğer sözcükler için ortalamanın altında bir başarı düzeyine sahip oldukları; en düşük başarı oranını ise uvertür % 16,1; ihtizaz % 18,3; alesta % 21,1 ve rayiç % 22,0 sözcüklerinde yakaladıkları görülmektedir. Alıntı sözcüğün anlamını belirleyebilme becerisine ilişkin genel ortalama ise % 37,8'dir. Türkçe öğretmeni adaylarının alıntı sözcüklerin anlamını belirleyebilme becerisine yeterince sahip olmadıkları söylenebilir.

Büyük ünlü uyumunun aranmadığı sözcükleri belirleme düzeyine ilişkin bulgular Tablo 21'de ele alınmıştır:

Tablo 21. Büyük ünlü uyumunun aranmadığı sözcükleri belirleme düzeyine ilişkin bulgular

Alıntı Sözcükler	Doğru		Yanlış	
	f	%	f	%
afyon	74	23,0	248	77,0
okyanus	78	24,2	244	75,8
ambargo	120	37,3	202	62,7
nilüfer	72	22,4	250	77,6
eylül	48	14,9	274	85,1
sivil	36	11,2	286	88,8
iskelet	42	13,0	280	87,0
peynir	35	10,9	287	89,1
bezelye	45	14,0	277	86,0
cinsiyet	80	24,8	242	75,2
çekyat	224	69,6	98	30,4
kalyon	74	23,0	248	77,0
alay (ıı)	34	10,6	288	89,4
şölen	39	12,1	282	87,9
hanımeli	226	70,2	96	29,8
aksan	35	10,9	287	89,1
karavan	44	13,7	278	86,3

ahtapot	86	26,7	236	73,3
radar	61	18,9	261	81,1
bilgisayar	248	77,0	74	23,0
tohum	25	7,8	297	92,2
açıkgöz	224	69,6	98	30,4
düzine	57	17,7	265	82,3
kuruş	47	14,6	275	85,4

Büyük ünlü uyumuna uymayan sözcükler belirlenirken en yüksek oranlar çekyat % 69,6; açıkgöz % 69,6; hanımeli % 70,2 ve bilgisayar % 77,0 birleşik sözcüklerinde elde edilmiştir. Büyük ünlü uyumunun aranmadığı alıntı sözcüklerin tespitinde ise oldukça düşük oranlar elde edilmiştir. En yüksek oranların elde edildiği alıntı sözcükler nilüfer % 22,4; afyon % 23,0; kalyon % 23,0; okyanus % 24,2; cinsiyet % 24,8; ahtapot % 26,7 ve ambargo % 37,3 sözcükleridir. Büyük ünlü uyumunun aranmadığı sözcükleri belirleme düzeyine ilişkin genel ortalama ise % 39,3'tür. Türkçe öğretmeni adaylarının bu alan ile ilgili becerilerinin ortalamasının altında kaldığını söylemek mümkündür. Ayrıca Türkçe öğretmeni adaylarının büyük ünlü uyumunun aranmadığı sözcükleri tespit ederken birleşik sözcüklerle ilgili yüksek oranlara ulaşırken alıntı sözcüklerde düşük oranlarda kalmaları alıntı sözcükleri tespit etme konusunda yeterince bilgiye sahip olmadıklarının göstergesidir.

Küçük ünlü uyumunun aranmadığı sözcükleri belirleme düzeyine ilişkin bulgular Tablo 22'de gösterilmiştir:

Tablo 22. Küçük ünlü uyumunun aranmadığı sözcükleri belirleme düzeyine ilişkin bulgular

Alıntı Sözcükler	Doğru		Yanlış	
	f	%	f	%
aferin	92	28,6	230	71,4
burjuvazi	202	62,7	120	37,3
zümrüt	55	17,1	267	82,9
panayır	84	26,1	238	73,9
şırınga	83	25,8	239	74,2
yağmur	91	28,3	231	71,7
bütçe	66	20,5	256	79,5
dosya	55	17,1	267	82,9

hararet	100	31,1	222	68,9
kanepe	105	32,6	217	67,4
kavun	91	28,3	231	71,7
boykot	119	37,0	203	63,0
emanet	79	24,5	243	75,5
kabuk	85	26,4	237	73,6
mantar	69	21,4	253	78,6
çamur	104	32,3	218	67,7
külüstür	80	24,8	242	75,2
fukara	78	24,2	244	75,8
avuç	105	32,6	217	67,4
fabrika	136	42,2	186	57,8
sınır	49	15,2	273	84,8
horoz	103	32,0	219	68,0
müjde	112	34,8	210	65,2
vişne	65	20,2	257	79,8

Türkçe öğretmeni adaylarının sadece burjuvazi % 62,7 sözcüğü için ortalamanın üstünde başarı elde ettikleri diğer sözcükler için düşük oranlara sahip oldukları görülmektedir. Küçük ünlü uyumunun aranmadığı sözcükleri belirleme düzeyine ilişkin genel ortalama % 28,6 ile düşük bir yüzdeye sahiptir. Ayrıca verilen küçük ünlü uyumuna uymayan sözcükler için de düşük oranlara sahip oldukları dikkat çeken bir diğer noktadır. Türkçe öğretmeni adaylarının alıntı sözcükleri belirleme konusunda yeterince bilgi ve beceriye sahip olmadıklarını söylemek mümkündür.

Sonuç ve Öneriler:

Alıntı Sözcükleri Kullanma Düzeyi Formu ile elde edilen sonuçlar şu şekildedir:

Alıntı sözcüklerin hangi dilden alındığını tespit etme becerisine ilişkin düzey % 21,3'tür. Türkçe öğretmeni adaylarının bu alandaki becerilerinin yetersiz olduğu tespit edilmiştir.

Sözcükler arasından alıntı olanları tespit etme becerisine ilişkin genel ortalama ise % 34,1'dir. Türkçe öğretmeni adaylarının bu alandaki becerilerinin yetersiz olduğunu söylemek mümkündür.

Özel bir isim aracılığıyla Türkçede yer alan alıntı sözcükleri tespit etme becerisine ilişkin genel ortalama ise % 35,2'dir. Türkçe öğretmeni adaylarının bu alandaki becerilerinin yetersiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Alıntı sözcüklerin doğru yazımını tespit etme becerisine ilişkin genel ortalama % 67,3'tür. Türkçe öğretmeni adaylarının alıntı sözcükleri, sözcüklerin genel olarak kullanılan yanlış yazımlarıyla karıştırmadığı ve bu beceriye ortalamanın üstünde bir düzeyde sahip oldukları tespit edilmiştir. Lüle Mert'in yapmış olduğu çalışmada (2012) da Türkçe öğretmeni adaylarının sözcüklerin yazımını karıştırdıkları ve bu oranın azımsanmayacak düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmanın sonucuyla benzerlik göstermektedir.

Anlamdan hareketle gerekli yere düzeltme işareti koyma becerisine ilişkin genel ortalama ise % 73,9'dur. Türkçe öğretmeni adaylarının yazımları benzer olan sözcüklerin anlamdan hareketle düzeltme işareti ile kullanılanlarını belirleme becerisine yeterince sahip olduğu tespit edilmiştir.

Gerekli yere düzeltme işareti koyma becerisine ilişkin genel ortalama ise % 75,3'tür. Türkçe öğretmeni adaylarının a ve u harflerinin düzeltme işareti ile kullanımını belirleme becerisine yeterince sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Gerekli yere düzeltme işareti koyma becerisine ilişkin genel ortalama ise % 37,2'dir. Türkçe öğretmeni adaylarının gerekli yere düzeltme işareti koyma becerisine (î harfi) yeterince sahip olmadığı tespit edilmiştir.

Sözcük yazımının doğru veya yanlış olduğunu tespit edebilme becerisine ilişkin genel ortalama ise % 62,8'dir. Türkçe öğretmeni adaylarının yazımları doğru ve yanlış olarak verilen sözcüklerin doğru veya yanlış olarak yazıldığını belirleme becerilerinin ortalamasının üstünde olduğu belirlenmiştir.

Yardımcı eylem alan alıntı sözcüklerin doğru yazımlarını belirleyebilme becerisine ilişkin genel ortalama ise % 60'tır. Türkçe öğretmeni adaylarının beklenen başarı düzeyinden uzak ve ortalama bir başarıya sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Anlamdan hareketle sözcüğün doğru yazımını tespit etme becerisine ilişkin genel ortalama ise % 60,5'tir. Türkçe öğretmeni adaylarının bu beceri ile ilgili olarak ortalama bir başarıya sahip oldukları tespit edilmiştir.

Alıntı sözcüğün anlamını belirleyebilme becerisine ilişkin genel ortalama ise % 37,8'dir. Türkçe öğretmeni adaylarının alıntı sözcüklerin anlamını belirleyebilme becerisine yeterince sahip olmadıkları belirlenmiştir. Osam'da (1997) benzer olarak verilen yabancı kökenli sözcüklerin anlamlarının bilinip bilinmediğinin belirtilmesi yönündeki uygulamada da sözcüklerin anlamının bilinme oranının düşük bir seviyede kaldığı görülmüştür. Çalışmanın sonucuyla benzerlik göstermektedir.

Büyük ünlü uyumunun aranmadığı sözcükleri belirleme düzeyine ilişkin genel ortalama ise % 39,3'tür. Türkçe öğretmeni adaylarının bu alan ile ilgili becerilerinin ortalamasının altında kaldığını kaydetmek mümkündür. Ayrıca Türkçe öğretmeni adaylarının büyük ünlü uyumunun aranmadığı sözcükleri tespit ederken birleşik sözcüklerle ilgili yüksek oranlara ulaşırken alıntı sözcüklerde düşük oranlarda kalmaları alıntı sözcükleri tespit etme konusunda yeterince bilgiye sahip olmadıkları sonucunu ortaya çıkarmıştır.

Küçük ünlü uyumunun aranmadığı sözcükleri belirleme düzeyine ilişkin genel ortalama % 28,6 ile düşük bir yüzdeye sahiptir. Ayrıca verilen küçük ünlü uyumuna uymayan sözcükler için de düşük oranlara sahip oldukları dikkat çeken bir diğer noktadır. Türkçe öğretmeni adaylarının alıntı sözcükleri belirleme konusunda yeterince bilgi ve beceriye sahip olmadıkları tespit edilmiştir.

Türkçe öğretmeni adaylarının Türkçedeki alıntı sözcükleri kullanma düzeyleri ile ilgili olarak şu önerilerde bulunmak mümkündür:

- Türkçe öğretmeni adaylarının alıntı sözcüklerin hangi dillerden geldiğini belirleme noktasında yaşadıkları zorlukların önüne geçmek için Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı müfredatına Köken Bilgisi ile ilgili ders veya derslerin koyulması düşünülebilir.
- Türkçe öğretmeni adaylarının sözcükler içinden alıntı olan sözcükleri belirleme düzeylerinin artırılması için Türkçe ses, şekil, sözcük bilgisi ile ilgili ders sayılarının artırılması gündeme gelmelidir.
- Doğru yazımı karıştırılan sözcüklerle ilgili olarak yazı çalışmaları, etkinlikler yapılmalıdır.
- Düzeltme işareti ile kullanılan sözcüklerin doğru yazımı ile ilgili olarak bu becerinin kullanım düzeyini artırıcı faaliyetler yapılmalıdır.
- Birleşik kelimeler ve yardımcı eylem alan sözcükler hakkında daha fazla bilgi verilmelidir.
- Yazımları benzer olan sözcüklerin karıştırılmasının önüne geçmek için projeler gerçekleştirilebilir.
- Alıntı sözcüklerin anlamlarının öğretilmesi hakkında kurslar, etkinlikler düzenlenmelidir.
- Büyük ünlü uyumu ile ilgili olarak birleşik sözcüklerde büyük ünlü uyumunun aranmadığını bilme düzeyi ile yabancı kökenli sözcüklerde de büyük ünlü uyumu aranmadığını belirleme düzeyi arasındaki farkın ortadan kalkması için alıntı sözcüklerin ses, şekil yapılarıyla ilgili öğretim düzenlemeleri gerçekleştirilmelidir.
- Küçük ünlü uyumunun alıntı sözcüklerde aranmayacağı hakkındaki bilgi düzeyini artıran çalışmalar yapılmalıdır.
- Alıntı sözcükler için Türkçe kökenli karşılıklar üretebilme becerisi ile ilgili Türkçeye yeni alıntı sözcüklerin fazlasıyla girmesinin önüne geçmek için bilinçli Türkçe öğretmenleri yetiştirmek için projeler hazırlanmalıdır.
- Alıntı sözcükler hakkında yürütülen anlam çalışmaları ile birlikte cümle çalışmaları da yürütülmelidir. Yazma becerisi ile ilgili derslerde Türkçe öğretmeni adaylarının sözcük hazinesi genişletilmeli ve bu sözcükleri yazı dilinde de kullanmaları sağlanmalıdır.

KAYNAKLAR

AKSAN, Doğan, (1977), Köktürkçeden Bugüne, Türkçede Ödünçlemeler Üzerine Bir Sözcük İstatistiği Araştırması, *Türk Dili*, C. XXXVI, S. 313: s. 344-347.

AKSAN, Doğan, (2004), *Türkçenin Sözcük Varlığı*, Ankara: Engin Yayınevi.

ALYILMAZ, Cengiz, (1994), *Orhun Yazıtlarının Söz Dizimi*, Erzurum: Atatürk Üniversitesi.

ALYILMAZ, Cengiz, (1997), Teknoloji ve Dil, **Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi**, S. 8: s. 33-36.

ALYILMAZ, Cengiz, (2010), Türkçe Öğretiminin Sorunları, **Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic**, C. V, S. 3: s. 728-749.

ALYILMAZ, Semra, (2011), **Risâle-i Mûze-Dûzluk (İnceleme-Metin-Dizin)**, Ankara: Elik Yayınları.

ALYILMAZ, Semra, (2013), Güncel Türkçe Sözlük'te Yer Alan Argo Nitelikli Kavram İşaretleri, **Leyla Karahan Armağanı**, (s. 165-192), Ankara: Akçağ Yayıncılık.

ÇOBAN, İsmail, (2018), **Türkçe Öğretmeni Adaylarının Türkçedeki Alıntı Sözcükleri Kullanma Düzeylerinin İncelenmesi**, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Erzurum: Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

DEMİR, Tazegül, (2013), Türkçe Derslerinde Dil Bilgisi Konuları Öğrenilirken Kullanılan Öğrenme Stratejileri Üzerine Bir Değerlendirme, **Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Türkçenin Eğitimi Öğretimi Özel Sayısı, C. 6, S. 11: s. 167-206.

GEMALMAZ, Efrasiyap, (2010), Türkçenin Dünü, Bugünü ve Yarını, **Türkçenin Derin Yapısı içinde** (s. 5-16), (Yay. Haz. Cengiz Alyılmaz ve Osman Mert), Ankara: Belen Yayıncılık.

GÜRBÜZ, Adem, (2009), **İlköğretim VIII. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Geçen Yabancı Kökenli Kelimeler Üzerine Bir İnceleme**. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Fırat Üniversitesi, Elazığ.

İMER, Kamile, (1976), **Dilde Değişme ve Gelişme Açısından Türk Dil Devrimi**, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

İMER, Kamile, KOCAMAN, Ahmet ve ÖZSOY, A. Sumru, (2011), **Dilbilim Sözlüğü**, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.

KARAAĞAÇ, Günay, (2013), **Dil Bilimi Terimleri Sözlüğü**, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

KARACA, Veysel, İbrahim, (2011), **Türkiye Türkçesinde Alıntı Sözcüklerde Görülen Ses Olayları Üzerine Bir İnceleme**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Elazığ.

KARASAR, Niyazi, (2010), **Bilimsel Araştırma Yöntemi**, (21. Baskı), Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

KORKMAZ, Zeynep, (1995), 26 Eylül ve Dilimizi Türkçeleştirme Yolundaki Gelişme Süreçleri, **Türk Dili**, S. 527: s. 1176-1185.

KORKMAZ, Zeynep, (1995), Batı Kaynaklı Yabancı Kelimeler ve Dilimiz Üzerindeki Etkileri, **Türk Dili**, S. 524: s. 843-858.

KORKMAZ, Zeynep, (1995), Türk Dilinin Yabancı Dillere Karşı Korunması İçin Alınması Gereken Önlemler, **Türk Dili**, S. 528: s. 1268-1280.

LÜLE MERT, Esra, (2012), Türkçe Öğretmeni Adaylarının Yabancı Kökenli Sözcük Kullanımlarına İlişkin Bir İnceleme, **Turkish Studies**, C. 7, S. 4: s. 2357-2369.

MERT, Osman, (2009), **Ötüken Uygur Dönemi Yazıtlarından Tes-Tariat-Şine Us**, Ankara: Belen Yayıncılık.

OSAM, Necdet, (1997), *The Attitude Of Turkish People Towards The Use of Foreign Words in a Turkish Context*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

ÖNER, Mustafa, (1996), Türkçede Dille İlgili Alış Verişlerin ve Dil Hareketlerinin Tarihine Toplu Bir Bakış, *Türk Dili*, S. 536: s. 140-148.

ÖZKAN, Mustafa, (2005), Tarihi Perspektiften Bilim Dili Olarak Türkçe. *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, S. 33: s. 141-158.

ÖZKAN, Mustafa, (2010), *İnsan İletişim ve Dil*, İstanbul: Akademik Kitaplar.

POLATCAN, Faruk, (2018), Türkçe Öğretmeni Adaylarının Bilgi ve Kitap Kavramlarına İlişkin Metaforları, *Sinop Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C. II, S. 2: s. 113-126.

SAFA, Peyami, (1990), *Objektif I: Osmanlıca Türkçe Uydurmaca*, İstanbul: Ötüken Neşriyat.

SEZGİN, Fatim, (2002), Türkçede Batı Kaynaklı Kelimelerin Yoğunluğu ve Yabancılaşma Sebepleri, *Türkler*, S. 18: s. 80-101.

ŞAHİN, Hatice, (2015), Yabancı Kelimelere Türkçe Karşılıklar Bulma Sorunu, *Türkçenin Çağdaş Sorunları* içinde (s. 285-304),. (ed. Gürer Gülsevin ve Erdoğan Boz), Ankara: Gazi Kitabevi.

TADMOR, Uri, (2009), Loanwords In The World's Languages: Findings and Results. *Loanwords in the World Languages a Comparative Handbook*, (ed. Martin Haspelmath ve Uri Tadmor). Berlin: Deutsche Nationalbibliothek, s. 55-75.

TDK, (2011), *Büyük Türkçe Sözlük*, Ankara: TDK Yayınları.

UNGAN, Suat, (2015), *Türkçenin Türklerden Çektikleri*, Ankara: Pegem Akademi.

VARDAR, Berke, (2002), *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*, İstanbul: Multilingual.

YILDIRIM, Ali ve ŞİMŞEK, Hasan, (2006), *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayınevi.

YİP, Moira, (1993), Cantonese Loanword Phonology and Optimality Theory, *Journal of East Asian Linguistics*, S. 2: s. 261-291.

Sabah Gazetesi

www.haberturk.com Erişim Tarihi: 25.11.2016

www.haber7.com Erişim Tarihi: 25.11.2016

www.mynet.com Erişim Tarihi: 25.11.2016

Ek: Alıntı Sözcükleri Kullanma Düzeyini Belirleme Formu**Türkçe Öğretmeni Adaylarının Alıntı Sözcükleri Kullanma Düzeyini Belirleme Formu**

Bu form, Türkçe öğretmeni adaylarının Türkçedeki alıntı sözcüklere karşı farkındalıklarının ve bu sözcükleri kullanma düzeylerinin ortaya çıkarılması amacıyla Türkçe öğretmeni adaylarının kullanım alanındaki alıntı sözcüklerden, *Türkçe Öğretmeni Adaylarının Türkçedeki Alıntı Sözcükleri Kullanma Düzeylerinin İncelenmesi* adlı doktora tez çalışmasında kullanılmak üzere oluşturulmuştur. **Bu formla ulaşılan veriler başka amaçla ve başka yerde kullanılmayacak, bilgileriniz gizli kalacaktır.**

Gösterdiğiniz ilgi ve ayırdığınız vakit için teşekkür ederim.

İsmail ÇOBAN

Cinsiyet: Kız: () Erkek: ()

Yaş:

Sınıf:

AGNO:

Bildiği Yabancı Diller: **Düzeyi:**.....

Yazım Kılavuzu Var: () Yok: ()

Türkçe Sözlük Var: () Yok: ()

1. Aşağıda verilen alıntı sözcüklerin **hangi dilden / dillerden alındığını** karşısına belirtiniz.

anorak	felsefe	patlıcan
avanak	joker	radyo
banka	kaburga	mantı
Brahman	kent	maun
çikolata	konsolos	sigara
encam	kopil	şapka
fasulye	kral	torpido
havra	kuruş	üniversite
Hristiyan	patika	zor
abıhayat	Zümrüdüanka	karnabahar

bankamatik	minibüs	postane
birahane	lunapark	kaptanıderya

2. Aşağıdaki sözcüklerden **alıntı olanları** belirtiniz.

çavdar	(.....)	hafta	(.....)	iskele	(.....)
dingil	(.....)	inek	(.....)	süngü	(.....)
angut	(.....)	karınca	(.....)	ırgat	(.....)
burnaz	(.....)	ahır	(.....)	teğmen	(.....)
çete	(.....)	ahşap	(.....)	semaver	(.....)
depo	(.....)	menengiç	(.....)	tırışka	(.....)
erkeç	(.....)	patates	(.....)	yelpaze	(.....)
güvez	(.....)	soda	(.....)	zevzek	(.....)
fırın	(.....)	örs	(.....)	vatan	(.....)

3. Aşağıdaki sözcüklerden hangileri **özel bir isimden alıntı olarak Türkçeye girmiştir**. Belirtiniz.

	menekşe		daniska
	fes		koket
	roket		molotofkokteyli
	alarga		yamyam
	firkete		iskambil
	manolya		aborjin
	astragan		kalas

4. Aşağıda anlamı verilen sözcüğün **doğru yazımını** seçiniz.

Allahüteala	<i>Yüce Tanrı, ulu Allah</i>	loğusa	<i>Yeni doğum yapmış</i>
--------------------	------------------------------	---------------	--------------------------

	Allahutaala			lohusa	<i>kadın</i>
	amortisör	<i>Motorlu araçlarda sarsıntı, sallantı vb. hareketleri en aza indiren, yayların gereksiz hareketlerini gidermeye yarayan düzen</i>		mafzer	<i>Atış hızı dakikada ortalama altı mermi olan ve orduda kullanılan bir tüfek tipi</i>
	amortisor			mavzer	
	bumerang	<i>Kıvrık bir sopaya benzeyen ve fırlatıldığında geri dönen, ağaçtan yapılma bir av aracı</i>		meyüs	<i>Üzgün</i>
	bumerank			meyus	
	dalevere	<i>Yalan dolanla gizlice görülen kötü iş, gizli oyun</i>		naif	<i>Saf, deneyimsiz</i>
	dalavere			nayif	
	döküman	<i>Belge</i>		paydos	<i>İşi veya çalışmayı geçici olarak bırakma</i>
	doküman			paydoz	
	gangıster	<i>Yasa dışı işler yapan çete üyesi</i>		pecmürde	<i>Eski püskü, yırtık</i>
	gangster			pejmürde	
	gardırop	<i>Giysi dolabı</i>		peştamal	<i>Hamamda örtünmek için kullanılan ince dokuma</i>
	gardrop			peştemal	
	girift	<i>Birbirinin içine girip karışmış, girişik, çapraşık</i>		rüsfa	<i>Ayıplanacak durumda olan, rezil</i>
	grift			rüsva	
	kolhoz	<i>Rusya'da köylülerin ortak olarak çalıştıkları tarım işletmesi</i>		salahiyet	<i>Yetki</i>
	kulhoz			selahiyet	
	lacivert	<i>Koyu mavi renk</i>		vejeteryan	<i>Etyemez</i>
	laciverd			vejetaryen	

5. Aşağıda anlamlarıyla birlikte verilen sözcüklerde gereken yere düzeltme (şapka) işareti koyunuz.

aciz (güçsüz)	aciz (güçsüzlük)	hakim (egemen)	hakim (bilge)
adem (yokluk) an)	adem (dünya üzerindeki ilk	haya (er bezi)	haya (utanma,

	<i>insan)</i>		<i>sıkılma)</i>
alem (<i>evren</i>)	alem (<i>bayrak, simge</i>)	kam (<i>zevk, mutluluk</i>)	kam (<i>şaman</i>)
alim (<i>bilen</i>)	alim (<i>bilgin</i>)	mani (<i>ruh hastalığı</i>)	mani (<i>engel</i>)
aşık (<i>tutkun kimse</i>)	aşık (<i>bir kemik</i>)	varis (<i>kalıtçı</i>)	varis (<i>toplardamar genişlemesi</i>)
dahil (<i>karışma</i>)	dahil (<i>iç, içeri</i>)	yad (<i>anma</i>)	yad (<i>yabancı</i>)
fani (<i>ışık şiddeti</i>)	fani (<i>ölümlü</i>)	yar (<i>uçurum</i>)	yar (<i>sevgili</i>)

6. Aşağıda verilen sözcüklerde gerekli yerlere düzeltme (şapka) işareti ekleyiniz.

Meskun	hükümet	yegane
Cengaver	mahkum	adeta
Dergah	yekun	rüku
Sükunet	rengarenk	sükut
hengame	sahtekar	eşkal

7. Aşağıdaki sözcüklerden hangilerinin sonundaki harf î olmalıdır?

askeri (<i>Askerlikle ilgili</i>)	(....)	semavi (<i>Gökle ilgili</i>)	(....)	zifiri (<i>Çok koyu</i>)	(....)
Bedeni (<i>Bedensel</i>)	(....)	harici (<i>Dışla ilgili</i>)	(....)	abidevi (<i>Anıtsal</i>)	(....)
davudi (<i>Kalın, tok ve gür ses</i>)	(....)	madeni (<i>Madensel</i>)	(....)	örfi (<i>Örfe ilgili</i>)	(....)
dinî (<i>Dinle ilgili</i>)	(....)	insani (<i>İnsanca</i>)	(....)	milli (<i>Millete özgü</i>)	(....)
tabii (<i>Doğada olan</i>)	(....)	şahsi (<i>Kişisel</i>)	(....)	ebedi (<i>Sonsuz</i>)	(....)
ezeli	(....)	resmi (<i>Devletin olan,</i>	(....)	ulvi (<i>Yüce,</i>	(....)

(Öncesiz)		devlete ait)		eşsiz)	
zaruri (Zorunlu)	(....)	tarihi (Tarihsel)	(....)	merkezi (Merkezde olan)	(....)

8. Aşağıdaki birleşik sözcüklerden **yazımları doğru olanların karşısına D, yanlış olanların karşısına Y** koyunuz.

başkatip		haletirûhiye		kontraatak	
Cenâbıhak		hemşehri		selamunaleyküm	
cennetmekan		ilmûhaber		sosyoekonomik	
darbimesel		kartpostal		teşrinîevvel	
erkaniharp		kelimeişahadet		zatulcenp	

9. Aşağıdaki **yazımlardan doğru olanların yanına X** koyunuz.

aks etmek		aksetmek	
defetmek		def etmek	
defolmak		def olmak	
gasp etmek		gasbetmek	
hakketmek		hak etmek	
hapsolmak		haps olmak	
keşfetmek		keşf etmek	
men etmek		menetmek	
neşretmek		neşr etmek	
rapt etmek		raptetmek	

10. Aşağıda **anlamı verilen sözcüğü** seçiniz.

Yüksek bir makama sunulan mektup veya dilekçe.	arıza	
	arıza	
Osmanlı Devleti'nde Frenk ve özellikle Venedik elçilerine verilen	balyoz	

<i>ad.</i>	balyos	
<i>Geminin veya kayığın yanı, alabanda karşıtı.</i>	borda	
	bordo	
<i>Sapınç, sapkınlık, doğru yoldan ayrılma.</i>	dalalet	
	delalet	
<i>Sınır, uç.</i>	hat, -ttı	
	had, -ddi	
<i>Düşkünlük, tiryakilik.</i>	iptila	
	iptidai	
<i>Karışık bir iş veya sorunun anlaşılmasına, çözümlenmesine yarayan durum, ipucu.</i>	karine	
	karina	
<i>Tanrı tarafından lanetlenmiş olan, lanetli.</i>	melun	
	melul, -lü	
<i>Bir yeri istila eden, yönetimi altına alan (kimse, devlet, ordu vb.).</i>	müstehzi	
	müstevli	
<i>Birbirine paralel olan.</i>	mütevazı	
	mütevazi	
<i>Bir şeyin aslını bozma, kalem oynatma, değiştirme.</i>	tahrık	
	tahrif	
<i>Belirtme.</i>	tasrih	
	tasrif	
<i>Yüceltme, ululama.</i>	tebdil	
	tebcil	

11. Aşağıdaki sözcüklerin **anlam**larını karşısına belirtiniz.

alesta		reçine	
bedbin		muharrir	
dantela		parşel	
dobra		rayiç	
hanende		salaş	
ihlizaz		uvertür	

12. Aşağıdaki sözcüklerden hangilerinde **büyük ünlü uyumu aranmaz**. Yanına X koyunuz.

afyon	(...)	iskelet	(...)	alay (II)	(...)	radar	(...)
okyanus	(...)	peynir	(...)	şölen	(...)	bilgisayar	(...)
ambargo	(...)	bezelye	(...)	hanımeli	(...)	tohum	(...)
nilüfer	(...)	cinsiyet	(...)	aksan	(...)	açıkğöz	(...)
eylül	(...)	çekyat	(...)	karavan	(...)	düzine	(...)
sivil	(...)	kalyon	(...)	ahtapot	(...)	kuruş	(...)

13. Aşağıdaki sözcüklerden hangilerinde **küçük ünlü uyumu aranmaz**. Yanına X koyunuz.

aferin	(...)	bütçe	(...)	emanet	(...)	avuç	(...)
burjuvazi	(...)	dosya	(...)	kabuk	(...)	fabrika	(...)
zümürüt	(...)	hararet	(...)	mantar	(...)	sınır	(...)
panayır	(...)	kanepe	(...)	çamur	(...)	horoz	(...)
şırınga	(...)	kavun	(...)	külüstür	(...)	müjde	(...)
yağmur	(...)	boykot	(...)	fukara	(...)	vişne	(...)